

EN JULEPRÆDIKEN OM FRED
Martin Luther King, Jr. (15/1/1929-4/4/1968)

»Husk ham som manden, der nægtede at opgive
troen på menneskeheden endegyldige frelse.«
– Fr. King, 1/5/1968¹

Ebenezer baptistkirke, Atlanta, Georgia
24. december 1967

»Fred på Jord...«²

Denne julehøjtid finder os, som menneskeslægt betragtet, i en ganske forvirret og vildfarende tilstand. Vi har hverken fred i vort indre eller fred i det ydre. Overalt ser vi, hvorledes lammende frygt piner mennesker ved dagens klare lys og hjem søger dem i nattens dunkle timer. Vor verden er syg af krigens svøbe; hvor vort øje end hviler, er der varslende om dens truende muligheder. Og dog, mine kære, kan julens håb om »fred på jord og velvilje mod alle mennesker« ej længere affærdiges som en eller anden utopisk drømmers fromme illusion.

Thi dersom vi ej nærer velvilje mod alle mennesker i denne verden, vil vi ende med at *tilintetgøre* os selv gennem misbrug af vore egne instrumenter og vor egen magt. Den erfaringens visdom, som vi bør skønne på, viser os, at krigen nu er forældet. Måske kunne krigen i fordums tider tjene som et negativt gode ved at standse en ond magts fremmarch. Men den voldsomme ødelæggelseskraft, som nutidens krigsvåben besidder, tilintetgør selv den mulighed, at krigen længere skulle kunne udgøre et negativt gode. Så hvis vi antager, at livet er værd at leve, hvis vi antager, at menneskeslægten har ret til at overleve, da må vi finde en anden vej end krigens. Så lad os da i denne morgenstund granske betingelserne for fred.

Og idet vi fordyber os i betingelserne for fred, vil jeg gerne foreslå, at det moderne menneske virkelig tilbunds gående undersøger ikke-voldens væsen, dens filosofi og strategi.

Vi har gjort os de første erfaringer med ikke-vold i vor kamp for retfærdighed for etniske minoriteter i USA. Men *nu* er tiden inde til, at menneskeheden forsøger sig med ikke-

¹ King, Jr., Martin Luther (1968). *The Trumpet of Conscience*. New York: Harper & Row. S. xii. Følgende oversættelse følger en version af originalen i samme bog (s. 67-78), dog redigeret efter lydoptagelsen. Alle kursivmarkeringer er overført fra denne version, hvor de markerer tydelige betoning i talen.

² Luk 2,14: »Ære være Gud i det højeste og på jorden! Fred til mennesker med Guds velbehag!« Valget mellem at indføre bibelteksten eller oversætte Hr. Kings ord må her falde på det sidste. Hr. King fulgte KJV, der lyder »on earth peace, good will toward men.« Temaet og ordlyden er spundet ind i teksten som en rød tråd, der gør det umuligt at følge den noget anderledes danske oversættelse fra Bibelen (1992).

vold i *enhver* form for menneskelig konflikt, og det betyder brug af ikke-vold på det internationale plan.

Lad mig da først anføre: Skal der blive »fred på jord,« må vor troskab blive økumenisk snarere end sekterisk.

Intet menneske kan leve i isolation; ingen nation kan leve for sig selv. Jo mere vi forsøger, des mere vil krigen brede sig i verden. Guds dom hviler over vore hoveder; vi må enten lære at leve sammen som brødre, eller vi vil alle omkomme sammen som tåber.

Ja, som nationer og individer er vi indbyrdes afhængige. Jeg har for jer før nævnt vor rejse til Indien for nogle år siden. Det var en forunderlig oplevelse, men jeg fortæller jer denne morgen, at der var stunder af dyb bedrøvelse. Thi hvorledes skulle man kunne undgå at blive bedrøvet, når man med egne øjne ser millioner, der må gå sultne i seng hver nat? Hvorledes undgå at blive bedrøvet, når man ser *tusinder* af mennesker, der må sove på fortovene om natten? Mere end en million mennesker sover på Bombays fortove hver nat, og over en halv million sover i Calcuttas gader hver eneste nat. De har intet hus at søge ly i, intet leje at hvile på. Mens jeg skuede disse tilstande, lød et klageskrig i mit indre: »Kan vi i Amerika blot stå på sidelinjen og se til?« Og svaret kom til mig: »Nej, umuligt!« Jeg tænkte da på, hvorledes vi i dette land bruger *millioner af dollars hver dag* på at lagre overskydende fødevarer, og jeg sagde til mig selv: »Jeg ved, hvor vi kan opbevare denne føde helt omkostningsfrit: I de furede maver hos de *millioner* af Guds børn i Asien, Afrika, Latinamerika, ja endog i vort eget land, som hver nat går sultne i seng.«

Det kan koges ned til følgende: Alle skæbner er sammenflettede. Vi er alle fanget i et uafvendeligt net af gensidig afhængighed, vævet ind i samme skæbnens klædebånd. Hvad der rammer ét menneske direkte, berører alle indirekte. Vi er skabte til at leve sammen på grund af virkelighedens indbyrdes sammenhængende struktur.

Har du nogensinde standset op og betænkt, at du ikke engang kan blive klar til dagen om morgenen uden at være afhængige af størstedelen af verden? Du står op, går ind i badeværelset og rækker ud efter svampen, som rækkes til dig af en øboer i Stillehavet. Du rækker ud efter sæben, der overrækkes til dig af en franskmand. Siden går du ud i køkkenet efter din morgenkaffe, som skænkes i din kop af en sydamerikaner; eller måske foretrækker du te, som skænkes i din kop af en kineser. Eller måske smægter du efter en kakaodrik til din morgenmad. Den skænkes i din kop af en vestafrikaner. Når du derpå rækker ud efter brødet, rækkes det til dig af en engelsktalende bonde for ikke at nævne bageren. Og før du er færdig med dit morgenmåltid, har du gjort dig afhængig af mere end den halve verden. Således er vort univers indrettet; sådan er dets indbyrdes

sammenhæng. Vi kommer ikke til at have »fred på jord« før vi anerkender denne grundlæggende kendsgerning om virkelighedens indbyrdes sammenhængende struktur.

Lad mig dernæst sige, at dersom vi skal have fred i verden, må mennesker og nationer omfavne den ikke-voldelige erkendelse, at mål og middel må stemme overens. Et af de store filosofiske stridsspørgsmål i historien har netop drejet sig om forholdet mellem mål og middel. Altid har der været dem, der hævdede, at målet helliger midlet, at midlet i sig selv er uden betydning, blot man når frem til målet.

Så hvis man stræber efter et retfærdigt samfund, er det eneste vigtige at komme dertil, og midlerne er ligegyldige; ja, *ethvert* middel kan tages i brug, blot det fører til målet. Disse midler kan være voldelige, de kan være usandfærdige, endog uretfærdige midler til et retfærdigt mål. Sådan har nogle røster lydt gennem historien. Men vi får aldrig fred i verden, før mennesker overalt erkender, at målet ikke kan skilles fra midlet, thi midlet repræsenterer idealet i sin vorden, og målet under sin vækst. Man kan *i sidste ende ikke nå et godt mål gennem onde midler*, for midlet repræsenterer frøet, mens målet repræsenterer træet.

Det er en af historiens mest sælsomme kendsgerninger, at alle verdens store militære strateger har talt om fred. De gamle erobrere, der dræbte i fredens navn – Alexander, Julius Cæsar, Karl den Store og Napoleon – søgte alle en *fredelig verdensorden*. Og læser man *Mein Kampf* tilstrækkelig omhyggeligt, vil man opdage, at Hitler hævdede, at alt, han foretog sig i Tyskland, var for fredens skyld. Og vor tids verdensledere taler også med stor veltalenhed om fred. *Hver gang* vi dropper vore bomber over Nordvietnam, taler præsident Johnson *i smukke vendinger* om fred.

Hvad er problemet? De taler om fred som en destination i det fjerne, som et *mål*, vi stræber imod. Men en dag må vi indse, at fred ej blot er et mål i det fjerne, men selve den vej, ad hvilken vi må vandre. Vi må søge fredelige mål med fredelige midler. Kort sagt: I sidste ende må mål og middel stemme overens, thi målet er forudfattet i midlet, og destruktive midler kan aldrig frembringe *konstruktive* mål.

Lad mig nu sige, at det næste, vi må tage os af, dersom vi skal have »fred på jord og velvilje mod mennesker«, består i på ikke-voldelig vis at bekræfte, at alt menneskeliv er helligt. Livet er helligt. Ethvert menneske er nogen, fordi det er Guds barn. Når vi siger: »Du må ikke begå drab« (2 Mos 20,13), erklærer vi i virkeligheden, at menneskelivet er for helligt til at udgydes på verdens slagmarker. Mennesket er mere end snurrende elektroners flygtige indfald eller en røgsky fra et endeløst bål. Mennesket er et Guds barn, skabt i Hans billede (jf. 1 Mos 1,26-27) og derfor værd at ære. Indtil mennesker overalt indser dette, indtil nationer overalt indser dette, vil krigene fortsætte. En dag bør nogen minde os om, at skønt der findes politiske og ideologiske forskelle, er vietnameseren vor broder, er russeren vor broder, er kineseren *vor broder*. Og en dag

må vi sætte os ved broderskabets bord. For i Kristus er der hverken jøde eller græker. I Kristus er der hverken mand eller kvinde. I Kristus er der hverken kommunist eller kapitalist. I Kristus er der – *på en eller anden måde* – hverken træl eller fri; vi er alle én i Kristus Jesus (jf. Gal 3,28). Og når vi i sandhed bekender menneskets *hellighed*, udnytter vi ikke hinanden, vi tramper ikke vor næste under fode med undertrykkelsens jernhæl, vi slår ingen ihjel.

Der findes tre ord for »kærlighed« i det græske Ny Testamente. Det ene er ordet »eros.« Eros betegner en slags æstetisk, romantisk kærlighed. Platon talte ofte derom i sine dialoger, sjælens længsel efter det guddommeliges domæne. Og der er og kan altid være noget skønt ved eros, også i dens romantiske ytringer. Nogle af verdens skønneste kærlighedsytringer er kommet til udtryk ad denne vej.

Dernæst tales der i det græske sprog om »philia,« som er et andet ord for kærlighed, og philia betegner en fortrolig kærlighed mellem nære venner. Dette er den form for kærlighed, vi nærer for dem, vi kommer godt ud af det med, dem vi synes om. På dette plan elsker du, fordi du elskes. Du elsker dem, der tiltaler dig, som du holder af.

Og så fremsætter det græske sprog et tredje ord for kærlighed, det er ordet »agape.« Agape er *mere* end romantisk kærlighed, det er *mere* end venskabsbånd. Agape er forstående, skabende, genløsende »velvilje mod *alle* mennesker.« Agape er en overstrømmende kærlighed, som *intet* forventer til gengæld. Teologerne ville kalde den Guds kærlighed, som er virksom i menneskehjertet. Når du således løfter dig op til dette plan af kærlighed, elsker du *alle* mennesker, ikke fordi deres omgang *tiltrækker* dig, men du elsker *ethvert menneske*, fordi Gud elsker det. Dette er, hvad Jesus mente, da han sagde: »Elsk jeres fjender« (Matt 5,44). Og jeg er glad for, at han ikke sagde »hold af jeres fjender,« for der er nogle mennesker, jeg ville have *temmelig svært ved at holde af*. At holde af indbefatter *varme* følelser overfor en anden, og jeg kan ikke *holde af* dén, der bomber mit hjem, jeg kan ikke *holde af* dén, der *udbytter* mig, jeg kan ikke *holde af* dén, der træder mig ned på uretfærdig vis. Jeg kan ikke holde af dem. Jeg kan ikke holde af dén, der dag efter dag truer med at tage mit liv. Men Jesus minder os om, at kærlighed er *større* end varme følelser. Kærlighed er forstående, skabende, genløsende »velvilje mod alle mennesker.«

Og jeg tror, at dette er, hvor vi som folk, i vor strid for retfærdighed for etniske minoriteter, aldrig må give op. Vi må arbejde lidenskabeligt og utrætteligt for fuldt medborgerskab. Vi må aldrig opgive at fjerne hver en rest af raceadskillelse og diskrimination fra vort land, men vi må ikke i denne proces give afkald på vort privilegium til at elske.

Jeg har set for megen had til selv at ville hade. Jeg har set hadets træk på ansigterne af alt for mange sheriffer, af alt for mange medlemmer af hvide borger-råd og af alt for

mange klansmænd i Sydstaterne, til at jeg selv ønsker at hade. Hver gang jeg ser det, siger jeg til mig selv: Had er en alt for tung byrde at bære.

Vi må finde en måde at *stå overfor vore bitreste modstandere* og sige: »Vi vil matche jeres evne til at påføre lidelse med vor evne til at udholde lidelse. Vi vil møde jeres fysiske magt med sjælens kraft. Gør mod os, hvad I vil, vi vil dog elske jer. Vi kan ikke i god samvittighed adlyde jeres uretfærdige love og underkaste os jeres uretfærdige system, for ikke-samarbejde med det onde er lige så meget en moralsk pligt, som samarbejde med det gode. Så kast os i fængsel, og vi vil stadig elske jer. Bomb vore huse, tru vore børn, og hvor *svært* det end er, vil vi stadig elske jer. Send jeres hætteklædte voldsgerningsmænd ind i vore områder ved midnatstid og slæb os ud på en øde landevej, efterlad os halvdøde, mens I prygler os, og vi vil *stadig* elske jer. Send jeres propagandister rundt i landet, og lad det tage sig ud, som var vi uegnede, kulturelt og på anden vis, til at blive integrerede, men vi vil dog elske jer. Og vær forvisset om, at vi vil slide jer ned med vor evne til at udholde lidelse, og en dag vil vi vinde vor frihed. Og ikke blot vil vi vinde frihed for os selv; vi vil i en sådan grad berøre jeres hjerter og samvittighed, at vi med tiden vinder jeres billigelse, så vor sejr bliver dobbelt.«

Skal der være »fred på jord og velvilje mod mennesker,« må vi endelig begynde at tro på universets inderste moralitet og tro, at virkelighedens kardinalpunkt hviler på et moralsk fundament. Noget må minde os derom, mens vi i juletidens stund også skuer hen mod påsken, for de to højtider er på forunderlig vis forbundne. Kristus kom for at vise os vejen. »Menneskene elskede mørket *frem for lyset*« (Joh 3,19) og korsfæstede ham, og der på langfredag på korset *var det stadig mørkt*. Men så kom påskedag, og påsken er en evig påmindelse om, at sandhed, selv om den er knust til jorden, atter skal opstå. Påsken retfærdiggør Carlyles ord: »Ingen løgn kan leve for evigt.«³ Og dette er vor tro, og mens vi fortsat håber på »fred på jord og velvilje mod mennesker,« lad os da vide, at vi har kosmisk følgeskab på vejen.

I 1963, på en kvælende hed augusteftermiddag, stod vi i Washington D.C. og talte til nationen om mange ting. Mod slutningen af den dag forsøgte jeg at tale til nationen om en drøm, jeg havde haft. Og jeg må bekende for jer i dag, at ikke lang tid efter, jeg havde talt om denne drøm, så jeg den forvandle sig til et mareridt. Jeg mindes første gang, jeg så drømmen blive til et mareridt, få uger efter jeg havde omtalt den. Det var, da fire skønne, uskyldige, sorte piger blev myrdet i en kirke i Birmingham, Alabama. Jeg så drømmen forvandle sig til et mareridt, da jeg vandrede gennem nationens ghettoer og så mine sorte brødre og søstre hensygne på en ensom ø af fattigdom midt i et uhyre hav af materiel overflod, mens nationen knap løftede en finger for at kæmpe mod de sortes fattigdom. Jeg så drømmen forvandles til et mareridt, da mine sorte brødre og søstre i vrede og forståelig harme, midt i deres smerte, midt i deres skuffelse, tyede til vildfarne

³ Carlyle, Thomas (1910 [1837]): *The French Revolution: A History*. London: Chapman and Hall. S. 216.

optøjer i et forsøg på at løse deres problem. Jeg så drømmen blive til et mareridt, da jeg skuede krigen i Vietnam eskalere, da såkaldte militærrådgivere, seksten tusinde i tal, blev til kæmpende soldater, indtil i dag, hvor femhundred tusinde amerikanske drenge kæmper på asiatisk jord. Ja, jeg er selv et offer for udskudte drømme, for knuste forhåbninger. Men trods alt slutter jeg i dag med at sige, at jeg stadig har en drøm, for I må vide, at man ikke kan give op i livet. Hvis man mister håbet, mister man den livskraft, som holder livet i bevægelse; man mister modet til at være til, den karakterstyrke, der lader én fortsætte trods alt.

Og således har jeg i dag endnu en drøm om, at menneskene vil rejse sig og erkende, at de er skabte til at leve sammen som brødre. Jeg har endnu en drøm om, at en dag skal enhver sort i dette land, ethvert farvet menneske i verden, bedømmes på grundlag af sin karakters indhold snarere end hudens farve, og at ethvert menneske vil ære den menneskelige personligheds værdighed. Jeg har *endnu* i dag en drøm om, at de øde industrikvarterer i Appalacherne atter skal vækkes til live, at Mississippis tomme maver skal fyldes, og at *broderskab* skal være mere end nogle få ord til at slutte bønner med, nemlig det første punkt på *alle* lovgiveres dagsorden. Jeg drømmer endnu i dag om, at en dag skal ret »strømme som vand, retfærdighed som en stadig rindende bæk« (Amos 5,24). Jeg drømmer *endnu* i dag om, at der en dag i alle vore delstatsparlamerter og byråd skal vælges *mennesker*, som vil »handle retfærdigt, vise trofast kærlighed og årvågent vandre med [deres] Gud« (Mika 6,8). Jeg drømmer *endnu* i dag om, at en dag skal *krigen* ophøre, at mennesker skal »smede deres sværd om til plovjern og deres spyd til vingårdsknive,« så folk ej mere løfter sværd mod folk og »ikke mere oplæres til krig« (Es 2,4; Mika 4,3). Jeg drømmer *endnu* i dag om, at en dag skal lammet og løven *hvile* sammen (jf. Es 11,6), og enhver skal sidde »under sin vinstok og sit figentræ, uden at nogen jager dem bort« (Mika 4,4).

Jeg drømmer endnu i dag om, at »hver dal skal hæves, hvert bjerg og hver høj skal sænkes, klippeland skal blive til slette og bakkeland til dal; Herrens herlighed skal åbenbares, og alle mennesker skal se den« en dag (Es 40,4-5). Jeg drømmer endnu om, at vi med denne tro skal kunne hæve mismodets rådslagninger og bringe nyt lys ind i pessimismens dunkle kamre. Med denne tro skal vi kunne fremskynde den dag, da der skal være »fred på jord og velvilje mod mennesker.« Det skal blive en herlig dag, da morgenstjernerne jubler sammen, og alle gudssønner råber af fryd (jf. Job 38,7).